قێزەونترین ڕژێم... سەنگەر
محەمەد ئیسماعیل

دەسەڵاتی سیاسی کورد لە کوردستان هەم لە عێڕاق لەهەموو ئاستەکاندا شکستی هێناوە و دوچاری قەیرانی فیکری و ئەخلاقی قووڵ بووە، تاکو ئەو چرکەساتەش نەیتوانیوە کولتووری ڕژێمە دیکتاتۆرەکانی جیهان تێپەڕێنێت، سیستەم و موئەسەسات دروست بکات، ئازادی فەراهەم بکات و مافەکانی هاوڵاتیان بپارێزێت، گەندەڵی نەهێڵێت و یاسا سەروەر بێت. یەکێتی و پارتی و نوخبە سیاسیەکانی ناو ئەم دوو حیزبە نەك هەر ئەم بەهایانەی لەکۆمەڵگەدا جێگیر نەکرد، بەڵکو لە نائاگایی و ناهۆشیاریەکی تەواودان بەرامبەر بەوەزیفەکانی زانست و فیکری سیاسی مۆدێرن، کۆمەڵگەی ئێمەیان ئیفلیج کردو ئەم مۆدێلە ناشیرینەی ڕژێمی ستەمکاری و دیکتاتۆریان بەرهەمهێنا. لەجیاتی چەسپاندنی بنەما مەدەنی و دیموکراسیەکان هاتن و بنەما خێڵکیەکانیان چەسپاند و حوکمی چەتەیی و بنەماڵەیان دامەزراند.

گەندەڵی و نادادپەروەری و کوشتن و تیرۆری سیاسی، یەکێکە لە سیما دیارەکانی هەر سیستەمێکی سیاسی دیکتاتۆر، هەموو دەسەڵاتێکی وەحشیگەر بۆ مانەوە و درێژەدان بە تەمەنی خۆی بەم فۆڕمە لە زەبروزەنگ و توندوتیژی ئیش دەکات. دەسەڵاتی کوردی زۆربەی سرروشت و تایبەتمەندیەکانی کولتووری تۆتالیتاریزمی تێدایە.

هەموو دەسەڵاتێکی ستەمکارو دیکتاتۆر لە حەقیقەت دەترسێت، بۆیە هەمیشە بەسەدان ماسکی ساختە بەچەندەها ڕێگای نائەخلاقی، حەقیقەت سەرکوت دەکات و ناشیرینیەکانی خۆی پێ دادەپۆشێ. لەڕێگەی کوشتن و تۆقاندن و هەڕەشەکردن هەموو دەنگە ناڕازی و ڕەخنەکان بێدەنگ دەکات. هەموو ڕێگەیەکی نا ئەخلاقی دەگرێتەبەر، دژ بەهەموو ئەو هەوڵانە دەوەستێتەوە کە ئیش لەسەر کەشفکردنی حەقیقەتەکان دەکەن. ب□ ئەو مەبەستەش ڕۆژنامەنوسانی سەربەخۆ و چالاکانی مەدەنی و ڕەخنەگرانی بواری سیاسەت گەورەترین قوربانین، چونکە ڕۆژنامەنووسە سەربەخۆ و ڕەخنەگرە ئازاکانی کۆمەڵگەی ئێمە بونەتە ئەو سەربازە خۆبەخشەی لەسەنگەری میللەتەوە بەنوسینەکانیان تەقە لەدەسەڵاتدارە زاڵم، چەتە، بکوژو گەندەڵەکان دەکەن و بونەتە سەبەبی کەشفکردنی دیوە بەدو ناشیرینەکەی دەسەڵات، بونەتە هەوێنی حەقیقەت و لابردنی ماسك و ماکیاژی دەسەڵاتی سیاسی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان و پارتی دیموکڕاتی کوردستان، یاخود ڕونتر بڵێم بنەماڵەی حوکمڕانی

تاڵەبانییەکان و بنەماڵەی حوکمڕانی بارزانییەکان.
هەموو دەسەڵاتێکی تۆتالیتارو شمولی و پۆلیسی لەسەر کوشتنی ڕەخنەو ڕەخنەگران و کپکردنی دەنگی ئازاد ئیش دەکات، لەسەر دروستکردنی مۆدێلی کۆمەڵگەی بێدەنگ و وڕ (کردنی کۆمەڵگە بە بێدەنگخانە) ئیش دەکەن. بەڵام ئێمە ناوەستین و پێمان وایە سەردەمی ئەمە سەردەمی ڕەخنەگرتنە، هەموو بێدەنگیەك نەشتەرگەری جوانکاریە بۆ ناعەدالەتی و نائینسانیەت و کولتووری مەرگدۆستی زیاتر دەکات. لەهەمانکاتدا کاتێك ڕەخنە دەمرێت دەنگی قامچی دەستی دیکتاتۆر بەهێزتر دەبێت.
هەڕەشەکردن، ڕفاندناندن و تیرۆری نهێنی، لێدان و سوکایەتی پێکردن، تەقەکردن….هتد بەرامبەر بەرگریکارانی مافەکانی مرۆڤ و ڕەخنەگران، سوتاندن و داخستنی دەزگای میدیایی. هەموو ئەمانەو زیاتریش مستی دیکتاتۆر قایمتر لەڕومەتی هەژاران دەوەشێنێت و کەشوهەوایەکی پۆلیسی لە کۆمەڵگەی ئێمە دروستکردووە.
هەموو تاکێکی کۆمەڵگەی کوردی وەکو ئەرکێکی ئەخلاقی و بەرپرسیارانە پێویستە ببێتە بەرگریکارێکی ڕاستەقینەی دادپەروەری و دژە گەندەڵی، دژی ئەو مۆدێلە سیاسیەی (یەکێتی و پارتی) خەبات و بەرەنگاری بکات لەپێناو: چاکەی گشتی، هێنانەدی گۆڕانکاری سیاسی، نەهێشتنی گەندەڵی و پێشێلکاری بەرامبەر مافەکانی مرۆڤ. پێویستە ئینسانی کورد دژی ئەو سیستەمە نامۆڕاڵی و ناشارستانیە بوەستنەوە کە ئەم دوو هێزە بەرهەمیانهێناوە. دژ بە سیستەمێك کە بەردەوام کاردەکات بە وێرانبوونی سایکۆلۆژیاو باری دەرونی مرۆڤی کورد و بێبەهاکردنی ئینسان.
دەسەڵاتی سیاسی یەکێتی و پارتی لەجیاتی بونیادنانی کولتووری ژیاندۆستی، بەهەزارەها ڕێگا دەمانبەنەوە سەر مەرگدۆستی. تیرۆری فیکری و کەسایەتی ئینسانی کورد دەکەن، دەمانکوژن، جا کوشتنی جەستەیی بێت یان مەعنەوی. ئەم دوو هێزە هەمیشە دەیانەوێ بەسەر لاشەی هەزارەها دەنگی ئازادو ڕۆژنامەنوس و نوسەرو ڕەخنەگردا بپەڕێنەوە بۆ ئامانجە چەپەڵەکانی خۆیان. بەپێی ڕۆژنامەنوسانی سەربەخۆ و ڕەخنەگرانی بواری سیاسی و بەرگریکارانی مافەکانی مرۆڤ قوربانی یەکەمن لە کۆمەڵگەی ئێمەدا. چونکە ڕۆژنامەنوس ڕەخنەگرانی سەربەخۆ کەشفکەری تونێلە تاریکەکانی سیستەمێکی گەندەڵ و شکست و داڕزانی ئەخلاقی سیاسی یەکێتی و پارتین. ئەم فۆڕمە لە ڕۆژنامەنوس و ڕەخنەگران بە هیچ بەرژەوەندیەکی سیاسی و ئابووری و ئایدۆلۆژی دەنوسن، تەنها لەپێناو هەستکردن بە بەرپرسیارێتی ئەخلاقی بەرامبەر بە هاونیشتیمانیانی کۆمەڵگەو گێڕانەوەی شکۆ و بەهاو ڕێز بە مرۆڤ و هێنانەدی ئازادی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و یاسایی لە کۆمەڵگەدا.
یەکێتی و پارتی لەڕێگەی کۆنتڕۆڵکردنی «ئابووری، دەزگاکانی

ڕاگەیاندن، هێزە چەکدارەکان و هەموو کایەکانی تری کۆمەڵگە، درێژە
بەمانەوەی دەسەڵاتی خۆی دەدات. ئەم مۆدێلە دیکتاتۆریە هەتادێت
پایەکانی دەسەڵاتی خۆی بەهێزتر دەکات، لەڕێگەی: گەندەڵی ئابووری
و سەربازی و کۆنتڕۆڵ کردنی هەموو جومگەکانیتر، هەروەها بەترساندن
و تۆقاندن و تیرۆرکردن، هەروەها لەڕێگەی وەگەرخستنی دەزگا
کولتووری و پەروەردەیی و میدیایی و…هتد بۆ بەرژەوەندیە
حیزبیەکانی خۆیان.

مرۆڤی کورد دەبێ لەو حەقیقەتە تێبگات کە ئازادی لەهەموو شتێك
گرنگترە، تەنها ئازادی دەتوانێ مرۆڤ و کۆمەڵگەی ئێمە ڕزگاربکات.

دەبێ هەموومان بۆ ئازادی خۆمان و ئەوانی تریش خەبات بکەین و
بەرەنگاریەکی عەقڵانی دژ بە کولتووری سیاسی یەکێتی و پارتی
بەرپابکەین. هیچ گروپ و ڕێکخراوێکی سیاسی بۆی نییە بەناوی هیچ
موقەدەسێکی سیاسیەوە خودی ئازادی بخاتە ژێر پرسیارەوە. بۆئەوەی
لەم سیستەم و کولتورە سیاسیە نا عەقڵانی و نا مۆڕاڵیە نەجاتیمان
بێت کە یەکێتی و پارتی بەرھەمیانهێناوە، پێویستیمان بە گوتاری
عەقڵانی و سەرڕێگاخستنی جوڵانەوەی کۆمەڵایەتی و خوڵقاندنی
کردەیەکی شۆڕشگێڕانەی مەدەنیە.

چونکە ناکرێت لەوە زیاتر قبوڵی ئەوە بکەین شەش ملیۆن کورد
ژیانێکی خراپ بگوزەرێنێت، مەفە سەرەتاییەکانی وەکو ئاوی پاک،
کارەبا، جادە، ئاوەڕۆ، تەندروستیی□کی خراپ و تەنانەت نەبوونی
ئەمنیی□ت و عەدالەتی و قانون. کەچی بەرپرسێکی خاوەن دەسەڵاتی وەکو
مەحمود سەنگاوی خاوەنی هەزاران چەکداری خۆی بێت و موچەی هەموو
چەکدارەکانیش لەخەزێنەی حکومەت سەرف بکرێت و مەحمود سەنگاوی
خۆیشی چەند بیرە نەوتێکی داگیرکردووەو نەوتی خەڵکی کوردستان
بەچەتەیی و زۆرداری بەقاچاخ دەبات. لەولاوە کۆمپانیای نۆکان کە هی
بنەماڵەی تاڵەبانیی□کانە هەموو جۆرەکانی بازرگانی قۆرخ کردووەو
ڕۆژانەش سەدان تەن کەرەستەو خۆراکی بەسەرچوو لەسنورەکانەوە
داخیلی کوردستان دەکەن. لەلایەکیترەوە بنەماڵەی دەسەڵاتداری
کۆسرەت ڕەسول بازرگانی دەرمانیان داگیرکردووەو هیچ بازرگانیی□کی
ئازاد بوونی نییەو کەس ناوێرێت بازرگانی داودەرمان بکات لەترسی
ماڵی کۆسرەت. لەلای میرنشینی زەرد و پارتیش بەهەمان شێوەو
خەراپتریش فازل میرانی کە دەسەڵاتدارێکی گەورەی پارتییە بەئاشکرا
سەرانە لەخەڵک دەستێنێت و هەموو بازرگانیی□ک کە لەسنوری ئیبراهیم
خەلیل لەنێوان کوردستان و تورکیا ئاڵوگۆڕی پێدەکرێت دەبێت بەزۆر
پشکێک یاخود پڕۆسێنتێکی بدات بە فازل میرانی. هەر لەسنوری
حوکمڕانی پارتی چەندین بەرپرسی باڵای پارتی بازرگانی ڕاستەوخۆیان
هەبووە لەگەڵ داعش یەکێک لەوانە سیروان بارزانی بوو، کە خۆی

سەرکردەیەکی سەربازییەو برای سەرۆکی هەرێمی کوردستانە. هەروەکچۆن لەناو یەکێتیش وەستا ڕەسو کە سەرکردەیەکی سەربازی یەکێتییەو بەهاوبەشی لەگەڵ چەند سەرکردەیەکیتری یەکێتی چەکی زۆر دەگمەن و گرانبەهاو کاریگەری لەجۆری "میلان" بەداعشیان فرهۆشت، کە چەکێکی تانک شکێنەرەو بەئاسانی دەست ناکەوێت.

ئەمەی لەسەرەوە باسمکرد، دڵۆپێکە لە کارە قێزەونەکانی دەسەڵاتدارانی کوردستان. بەڵام بەهەمان شێوە لەناوچەکانیتری ژێر دەسەڵاتی حکومەتی عێڕاقیش دەوڵەتداری لەوە خراپترو بۆگەنترەو تەواوی عێڕاق نغرۆبووە لە فەسادی بەدەستی کۆمەڵێک مافیای کوردی و شیعەی تیرۆریست. بۆنمونە کە سەیری ئەو ناوچانە بکەین کە لەژێر حوکمی چەکدارە میلیشیاکانی شیعەدان، دەبینین حوکمڕانییەک دەکرێت هیچی باشترنییە لەوەی داعش دەیکرد. شیعەکان وەکو داعش دەستدرێژی سێکسی دەکەنە سەر ژنانی کوردو سوننە. وەکو داعش ئەوەی شیعە نەبێت و بچوکترین ئاماژەی یاخیبون و ناڕەزایی ل□بینن ڕێک بە دڕندانەترین شێوە دەیکوژن. شیعەکان، ڕێک وەکو داعش ڕۆژان□ کوردەوەی دژی مرۆڤایەتی ئەنجامدەدەن. وە باکیان بەهیچ نییە چونکە دەیان گروپی چەکداری میلیشیان لەدەرەوەی یاساو نیزام و سوپای نیشتیمانی، بەڵکو ئەوان تەنها گوێڕایەڵی مەرجەعە مەزهەبییەکانی شیعەن. بۆیە ئەگەر داعش گروپێکی تیرۆریستی بێت ئەوا بەڕای من گروپە چەکدارە شیعییەکانیش یاساغ و تیرۆریستن.